

XOLOI NE DYOO NU NA JOO

XOLOI EL PERRO MÁGICO

CEDH
COMISIÓN ESTATAL DE LOS
DERECHOS HUMANOS
MICHOACÁN

#Contigo

XOLOI NE DYOO
NU NA JOO

XOLOI NE DYOO
NU NA JOO

Skuama: Paṛa yo ñana ye tee.

Volumen 4: XOLOI NE DYOO NU NA JOO

Fernando Montes de Oca pezhe dyech'a jñincho.

Jñiñi Colonia Chapultepec Norte Nimaxi, B'onro.

ISBN: 978-607-59405-5-7

Kje'e ma mb'edye ne skuama. dyote dyote yeje.

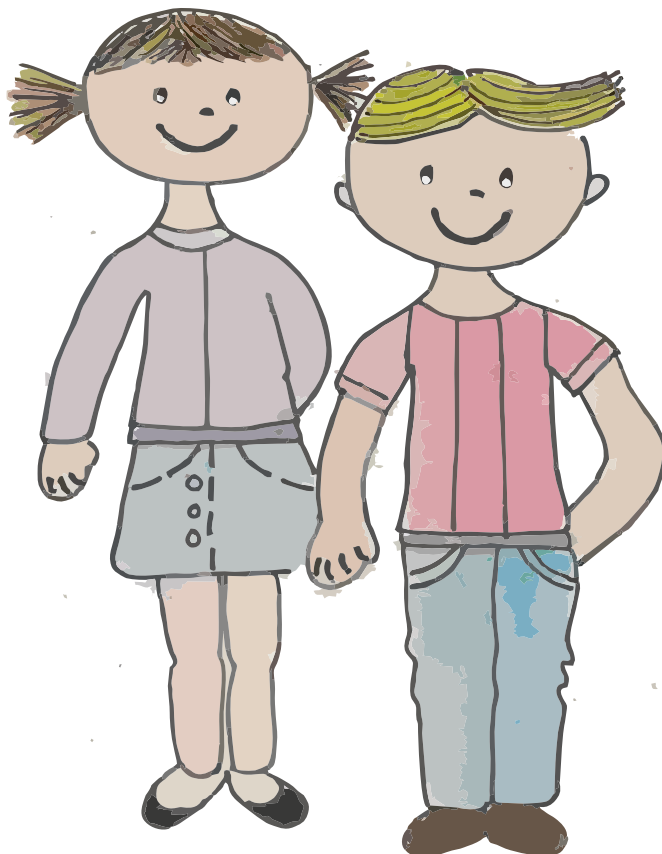
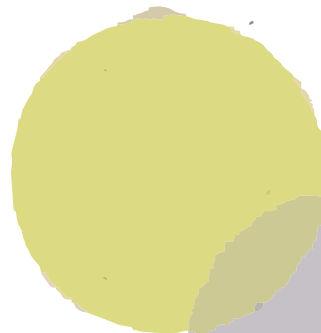
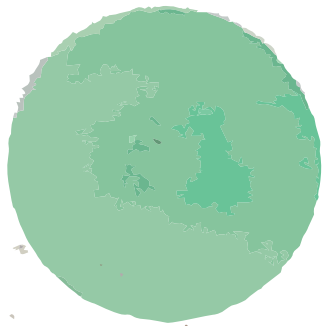
O dyetreji a jñiñi B'onro.

Nujna dya sɔ'ɔ, pje ma ra mama nujye pjuu ye skuma, k'u ra yechejyi, ra mb'ojyi, ko ye tee ñe k'u ra potujyi nujna ma dya orujyi zets'i.

Autora e ilustradora: Silvia Elena Gómez Mondragón

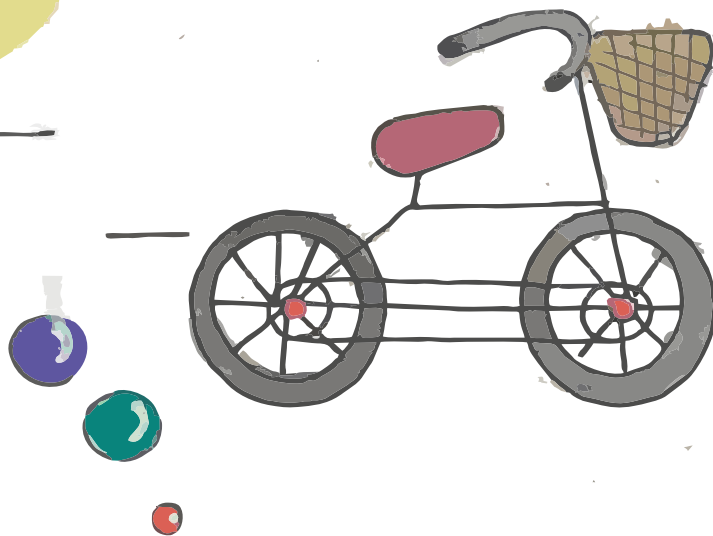
Traductor: Omar Eleuterio Monroy

¿Gi para d'a dyo nu na so'o? ¡Nuzgo ja, in tsaja in kjuarma!
In chju'u Xoloi ñe me nee na punkju, nank'uo mb'osuko in
zak'ubi.....
Angeze trjezi nrezhe ye pa..... nank'uangeze na jonte, e Javi
so ra eñebi na yeje.

D'a nu pa ma a bi xomu; mi nzheñe jango e javi
mñezgo ri juisib'e nujnu tr'ezi nu ri chegebe nrexe ye
nromingo

Ro ma xosu; nank'u nuzgo mi sugo; pje dyakxi mi
oru kja in pjinkjua, kja nu ro janra mi paa ko e b'ezo
yo dya mi pargo.

In dyokjob'e dya o nzhogu nujne xomu ñe in nana a mi b'ub'ukja ne
nguñechje ma nuzgo ro nanga.

Ngenchjo yo mi para ngeje k'ugue nugu, o so kja d'a tr'o k'o in chege tr'ezi,
o nrazu in ñii...
ñe o nrogu kja d'a chiji na punkju.

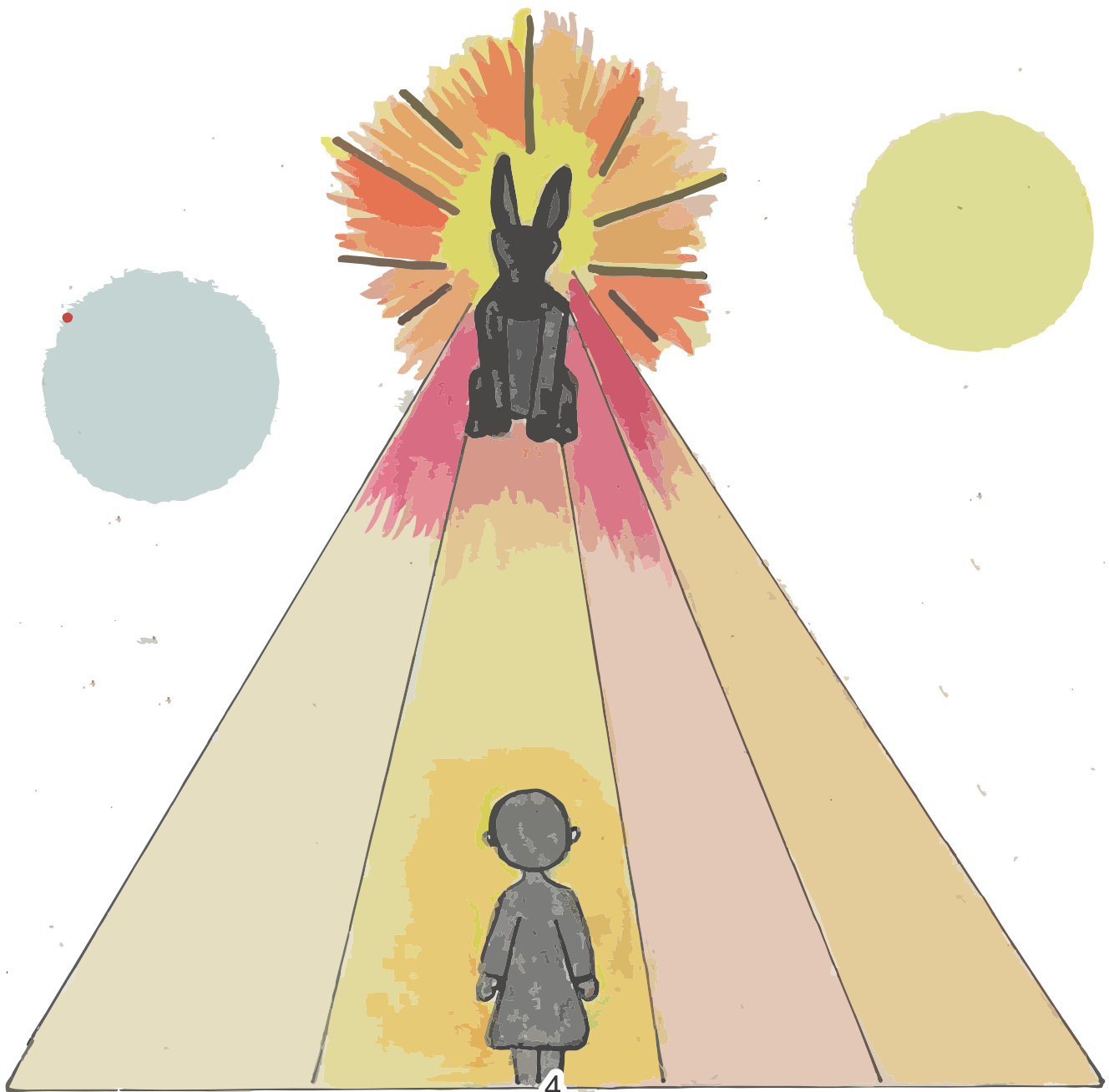
Nu ma mi iji na punkju'e Javi angeze mi pezhe k'ur mi nzhodu k'ur d'a tr'o nu me
ma maja, dya mi ñets'e, jango mi kjuaru, mi ñets'e d'a sib'i nu me mi juezi a
nrub'ur mi b'ub'ure Xoloi, in dyo'o, mi teb'e k'o da trjeñe.

In dyokob'e o unudiji jango mi b'ub'ur ñe o dyonu.

-¿Pje gi kja'a a ñeb'a? nuzgo ro sok'uts'ura ngumu.

E Xoloi o nruru

-Ro ne nuk'ur, nuzgojme, ñe yo nre, dya ri jezijme nu ri pepijme ñe nudya gi
sodye.

In chiji in dyokob'e o kjogu na punkju pa, in nana me mi gue na
punkju
Ngekua e Xoloi o xipji e Javi:

-iDyab'e b'a seje in paa ngekua re tsich'i kja ne tr'o! nzhogu, in nana
ñe in dyob'i ba tepke.

iKjanu nanga! ñe ro nzhogujme kja in ngumu.

E Javi, dya mi pezi na punkjurkjoko go eñeb'i, mi dats'e ñe mi teñe in dyo'o ñr
mi xoru in skuama, pe numa e xomu o ma kjo ye jmuru tr'i yo mi mimi kja in
jñiñi.

O xipji k'u go pese in chege tr'ezi angeze o mama k'urja ngekua go jmuru k'o
angezeji.

Pe..... jangeze dya mi para k'u go tsajyi yo dya ma joo!

Nujye jmururtr'i mi pizhi nrexhe ye dyoxurkja in jñiñi, mi pjech'e nrezhe
ye dyo'o, mi panb'a e ndojo nujye mixi ñe mi xizi nreje nujye jmurur
ngunu.

Mi mamajyi k'urma mi pjege ye dyo'o dya ma joo, nujye mixi mi kja k'ur
gi sodye, nujye ngunurmi punurkja ngero ngekua mi nee k'urujya go
otrjo.

Javi o mama k'u'angeze ja mi ne k'u'go jmuruk'o ye tr'i ngekua
go eñe ñe angezeji go xipji k'u'ja go dyojyi, pe dya o sonuk'u
nujya dya gua joo.

Nudya ngechjo ne k'u ra mimi k'o e Xoloi nrezhe ye nza'a dya
jyadub'i.

Nujye dyo'o ga kja'a e Xoloi, nujye xoloitzcuinle, ngeje e dyo'o yo a mezhe mimi
k'o ye te a b'onro, nujna dya chjeb'i yo nree, nank'udya pezi xi,
ngenchjo.....ts'ike kja in xipji ñe in ñii.

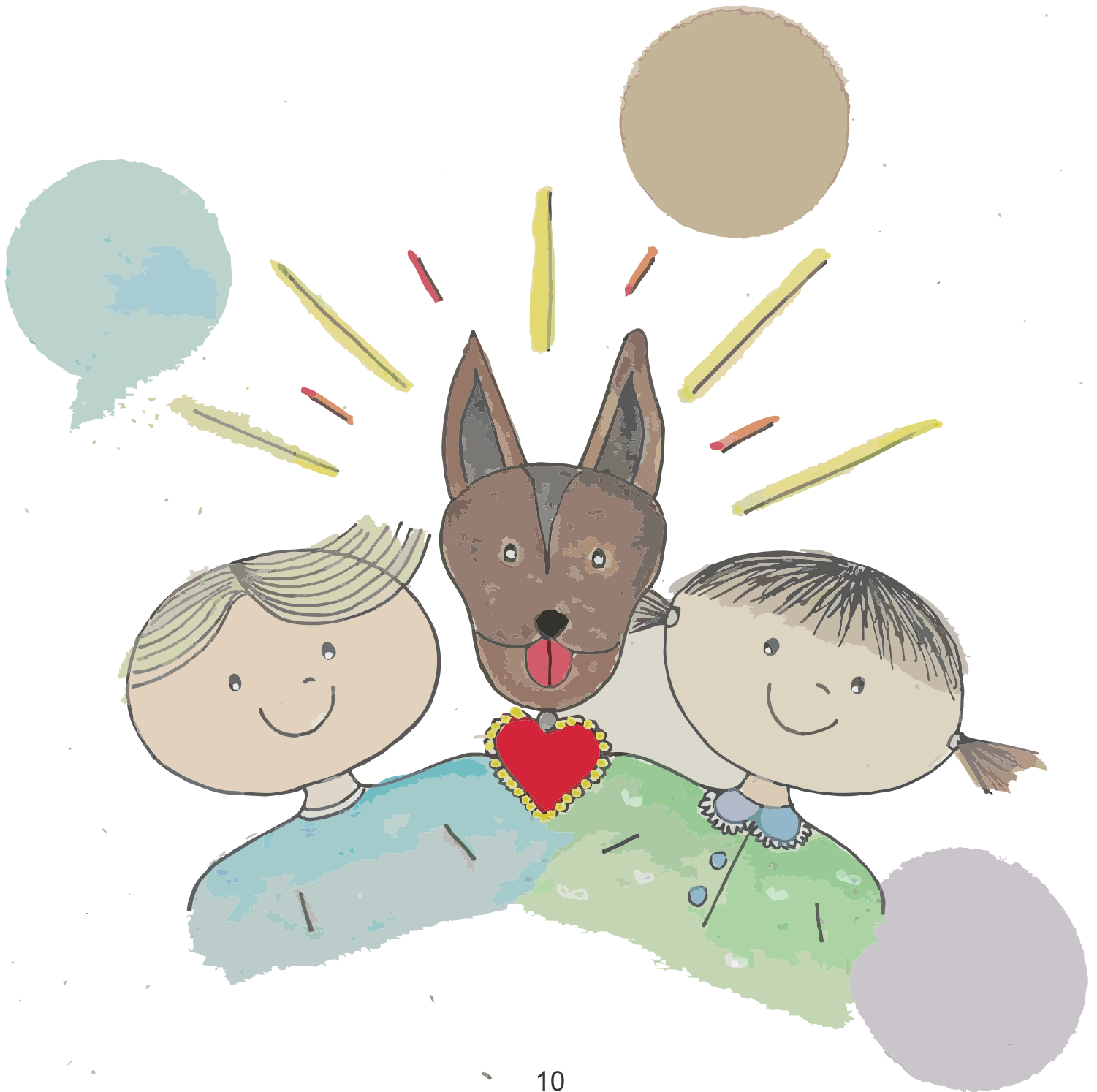
Ñe mamaji k'udna joo nank'udinkjuarmaji Azteca, mi mama "k'ungeje ye tanseje"
nujyo angezeji mi kjaji mi ngeje k'ugo mb'osuye tee go kjogune nrare.

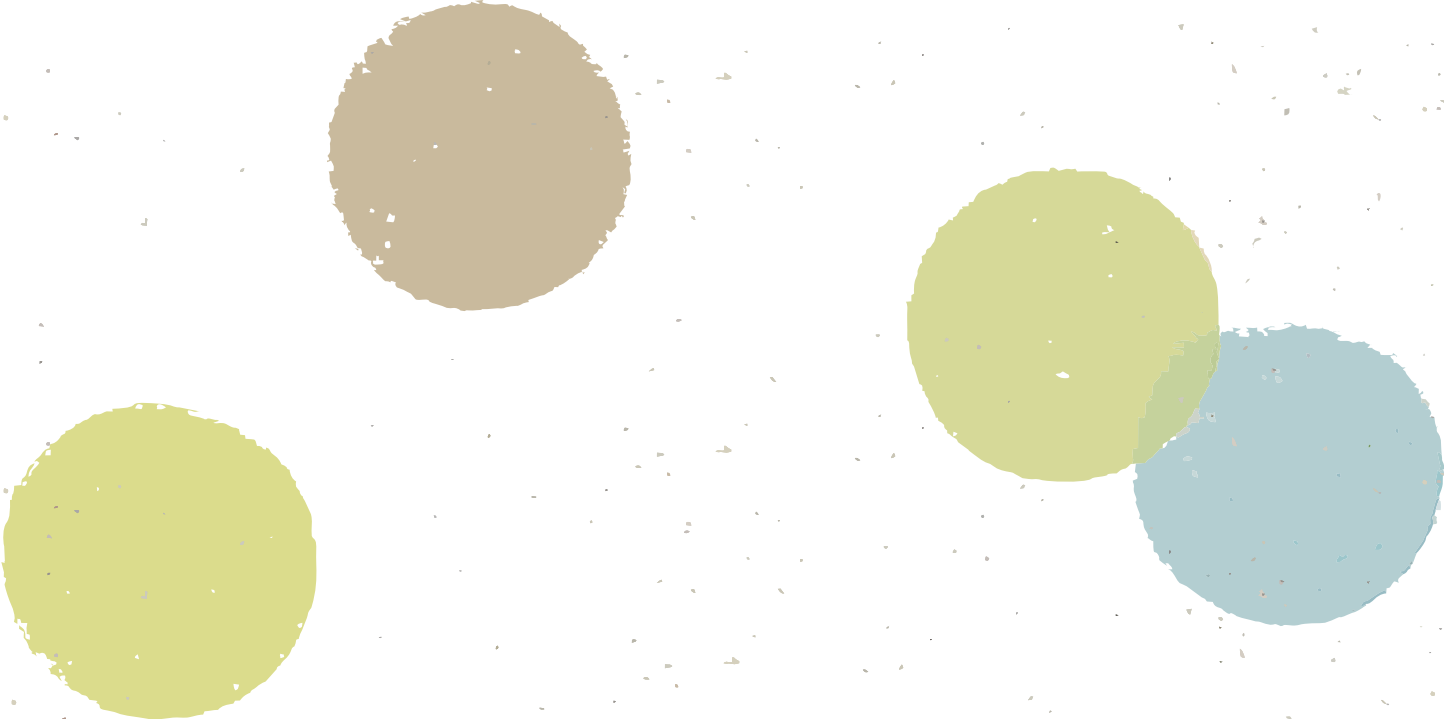
Ma gi pezi d'a dyo'o, dya re mimi ts'eje, ngeje nu d'ak'ude nana xoñijomu.

Mi nede ye Azteca ma kjoko mi wuench'i ye dyo'o nu ma dya go so'o go
ngich'i jango b'ub'ur ne sib'i ñe go ngejme go mimi jango dya ma joo.

¡A gi para! ma gi nee re zetre jango re me mimi na joo ñe dya re ts'ejme jango
dya so'o re pedye, dyagi wuench'i ye dyo'o... dya gi wuench'i dañ dyoxu.

Nrexe nujuje dyo'o ñe daño ngeje yo kja k'uximi ne jomu ra mimi na
joo, nujoy ts'ike ñeje nujoy na nojo.

¡Nujoyop kja'a k'uxra dya'a, nujoyo tujmu, nujoyo pjosuk'u dya ra i e
dyoxu, ñe nrezhe nujoyo nre ngeje yo kja k'uxne xoñijomuxra mimi na
joo, pokjuxangezeji!

¡Ñe pokjuxXoloi, nank'uxnudya so'oxra chaja k'o in dyojui ngekua
nutske na joo!.

Pjoruz

Ri zenguats'i ngezgo Pjoruz, d'a ts'ixutr'i nu xi jñaá ñe ri nee k'u'ra mb'aka ye ts'ixutr'i ñe ye ts'itr'i a jñiñi Nimaxi ñe a kjanu'ra parajme ñe ra totr'ujyi ne xoñijomu nu NANA YE TEE.

In chju'uj kja ne jñatjo ne ra mama "Nu Ñana" me ri maja k'u'in chju'uzgo a kjanu'.

Ri ne ra kja'a in kjuarma ñe k'u'ra ma nzhodub'i ngekua ra parab'i yo mi pezhejyi ma mi jinkjua, jango re para in dyu'u, kjo ngetsk'e pje ximi re para na joo nujye jñaá yo ñanga ñe jango gue ts'apu ko e eñe ngekua dya ra wuenchijyi, nuzgo ri mama k'u' na joo re para nujya ñe re xoru, nrexé ye tee nujyo ri mimijyi so'ora karajyi na joo ñe dya ra mimi e wuench'i, na joo ñe ra majajyi.

NE XOLOITZCUINTLE

Ri zenguatsi ngezgo ne XOLOITZCUINTLE ximi xitsijme XOLO, ngezgojme dyo'o yo dya pezi xi ri tsajme a ñiñi b'onro, ri pezi jñii, ts'ike, nra ñeje na nojo, ngezgo d'a dyo'o nu ngenchjo b'ub'ura b'onro ñe nuzgo ri mimi kja in s'onu'ye tee.

In tsiji ngeje pjotu, poxu ñe juezi ts'ike, nuzgo me ri maja na punkju, dya ri zheñe, ri janra na joo, ri s'onu, ri eñe, ri pju'ne ri jonte.

Nuzgo ri xu'u'ne mi na zezhi ri pezi ts'ike xi, ts'iketrjo.

Nujyo a mimi ma mi jinkjua mi ts'iya nank'u nuzgo mi pju'in anima yo a nru'u'ne mi xipji jango gue zetre kja in jñiñi jango mimi yo a nru'u.

Nuzgo dya ri sogu'nu ri pepi, dya ri jezi ñe ri ts'iya, ri pa k'o angezeji jango pa dya ngechjo ma tu'u, ma pezi zak'u ngezgo nu na joo ñe nu ts'iyajyi.

¿Mi para k'u?

- Nrexe nujye dyo'o ñe d'año ximi pez'i ra pjouru in zak'uñe ra mimiji.
- Peziji k'u re dyete na joo, k'u re pjouru ñe k'u ra mboru d'a b'ezo.
- Nujye dyo'o dya ra kjapuji wuench'i ñe daño yo dya ga joo.
- Ximi a kjanu dya ra kjapuji k'u ra pepji na punkju ñe dya ra potruji nrezhe nank'u ximi pezi k'u ra mimi kja ne xoñijomu.
- Nrezhe yo nre so'o k'u ra mimi ñe dya ra kotruji.
- Mamaji k'u nujye dyo'o para ma nuzgoji dya ri b'ub'uji na joo, o ma ri suji, so'o ra mbara ma punsuji.
- Nrexe nujye jña pez k'u ra mboruji k'o ye skuama yo ñana k'u dya ra mimi wuench'i k'o ye dyo'o jango ga mama yo ñana ye tee.

UNIVERSIDAD DE
GUADALAJARA
Red Universitario e Institución Benemérita de Jalisco

DOCTORADO EN
DERECHOS HUMANOS